

Handläggare
Marjaana Lehmonen Nilsson

Äldreförvaltningen

Svar gällande medborgarförslag: "Ett äldreboende för finsktalande åldringar"

Sammanfattning

I ett medborgarförslag framförs önskemål om ett äldreboende för finsktalande personer med demens och somatiska behov. Förslagsställaren, Pirkko Sinkkonen, föreslår att det ska finnas tvåspråkig personal på plats dygnet runt. Motiveringen är ökad kulturell och social samvaro samt att oro, konflikter och aggressivitet bedöms minska.

Enligt 5 kap. 6 § tredje stycket socialtjänstlagen ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor. Detta framgår även av 18 § lag (2009:724) om nationella minoriteter.

De sverigefinländare i Haninge som är i behov av vård vistas nu på sex olika äldreboenden. På flera boenden finns finsktalande personal, men inte dygnet runt. Forskning kring vården av de finsktalande äldre i Sverige har kommit fram till att vårdsituationen blir lättare om hela vårdmiljön är finsk; både språkligt och kulturellt igenkännbar för de äldre. Genom att erbjuda finsktalande äldre plats på samma enhet, blir det också lättare att se till att det finns finsktalande personal på plats under dygnets alla timmar.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslaget och bedömer att det är möjligt att inrätta en eller flera finskspråkiga avdelningar inom särskilt boende i egen regi.

Bakgrund

2017-10-31 lämnade Pirkko Sinkkonen in ett medborgarförslag om ett äldreboende för finsktalande personer. Äldrenämnden har fått i uppdrag att besvara medborgarförslaget.

Juridiska förutsättningar

Enligt 5 kap. 6 § tredje stycket socialtjänstlagen (2009:726) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.

I Lag om nationella minoriteter (2009:724) framgår följande:

18 § *”En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.”*

Sedan 2010 ingår Haninge kommun i förvaltningsområdet för finska språket och kommunen arbetar långsiktigt och strategiskt för att följa både socialtjänstlagens bestämmelser angående nationella minoriteter och minoritetslagen. Bland annat har kommunstyrelsen utsett ett rådgivande organ, samrådet för finskt förvaltningsområde, redan 2011-08-29 och har haft en finsktalande minoritetsamordnare anställt sedan 2011-05-09. Varje förvaltning har finsktalande anställda, så kallade lotsar, som ger service på finska. Finska hemsidor uppdateras regelbundet av en tvåspråkig webb-redaktör och ett infoblad på finska ges ut tre-fyra gånger per år.

Äldreförvaltningen strävar efter att leva upp till socialtjänstlagens och minoritetslagens bestämmelser. Finsktalande personal finns på de flesta kommunala och privata vård- och omsorgsboendena i Haninge kommun. Men på vissa ställen, exempelvis Vendelsögården, finns finsktalande personal, men inga boenden som talar finska.

Behovsbild

Enligt kommunens statistiker Linda Kollberg uppgår idag antalet Haningebor födda i Finland 65 år eller äldre till 1 140 personer. Enligt Folkhälsomyndighetens rapport från november 2017 har finlandfödda i Sverige sämre fysisk hälsa än sverigefödda. Anledningen till det är delvis genetiska faktorer, men också att många har haft mycket tunga arbeten som har lett till förslitningsskador i rörelseorganen. Uppväxten under krigsåren i Finland och efterkrigstiden har för många inneburit både fysiska och psykiska påfrestningar. Allt detta sammantaget leder till att vårdbehovet kan uppstå tidigare hos dem än hos majoritetsbefolkningen.

I nuläget vistas totalt 23 finlandfödda Haningebor på olika vård- och omsorgsboenden i kommunen; Ros-Anders gård (4 personer), Baldersro Plaza (9 personer), Vallagården (2 personer), Johanneslund (1 person); Malmgården (3 personer) och på Hagagården (4 personer).

Över tusen finlandsfödda Haningebor är 65 år eller äldre. Antalet personer i behov av vårdinsatser inom denna målgrupp beräknas därför öka snabbt inom de närmaste åren.

Numer finns en medvetenhet om att demenssjukdomar kan leda till att man glömmer det språk-som lärts in som vuxen och endast minns sitt modersmål. Dessutom har många aldrig lärt sig svenska bland de som kom från Finland under rekordåren 1969 och 1970. Orsaken till att de inte lärt sig svenska är att de ofta fick anställning på arbetsplatser med många finsktalande personer och att de därför kunde klara sig utan att behöva lära sig svenska.

Att skapa vårdmiljöer som både språkligt och kulturellt är igenkännbara för de äldre har betydande fördelar. Redan 1993 skrev professor Sirkka-Liisa Ekman i sin doktorsavhandling (Monolingual and bilingual communication between patients with dementia diseases and their caregivers) om vikten av att kunna använda sitt modersmål i vård-situationer. Ekman beskriver situationer där den demenssjuka finska åldringen blir aggressiv när hen inte kan kommunicera med personalen och hur ilskan försvinner när personalen talar finska. Kristiina Heikkiläs avhandling från 2004 (The role of ethnic identity in care of elderly Finnish immigrants) betonar också betydelsen av att hela vårdmiljön är finsk.

Förutsättningar för genomförande

Att erbjuda finsktalande äldre plats på samma boende behöver inte nödvändigtvis innebära ökade kostnader för kommunen. En sedvanlig bostadsbedömning ska göras och om behovet finns måste den äldre ges plats på något av de särskilda boenden som kommunen har att erbjuda. En möjlighet är att använda befintliga lokaler dit de finsktalande äldre kan slussas in successivt. Antalet platser per avdelning skulle kunna vara cirka nio till tio boenden, såsom på Björnkulla i Huddinge kommun där man har tre avdelningar för finsktalande med nio platser vardera. Lokalerna ska helst anpassas för en flexibel lösning så att man inte blir låst av antalet platser för personer med demens och för dem som har somatiskt vårdbehov. För att undvika tomma platser kan man ta emot vårdbehövande äldre från grannkommunerna. Exempelvis bor många i Tyresö och Nynäshamn som har sina rötter i Finland. Björnkulla i Huddinge tar emot äldre från andra kommuner.

Eventuella merkostnader kan initialt delvis täckas med medel från statsbidraget som Haninge kommun får för att kommunen ingår i finskt förvaltningsområde. Statsbidraget uppgår till 1 320 000 kr per år. För att underlätta rekryteringen av finsktalande personal skulle ekonomiska incitament kunna användas. En förutsättning för detta är givetvis att det finska samrådet samtycker till att delar av statsbidraget används till det här ändamålet.

Det kan eventuellt vara förenat med vissa svårigheter att kartlägga personalens kunskaper i finska, eftersom det är frivilligt att uppge om man

behärskar något av de nationella minoritetsspråken. Än så länge har äldreförvaltningen i Hanninge relativt många anställda som kan finska. Det vore ändamålsenligt att samla dem på ett ställe för att kunna betrygga tillgången till tvåspråkig personal dygnet runt.

Äldreförvaltningen ställer sig positivt till förslaget att inrätta en eller flera finskspråkiga avdelningar inom särskilt boende i egen regi när önskemål från enskilda och behov föreligger för detta.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget anses besvarat.

.....
Marjaana Lehmonen Nilsson